

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Poastačujuhuse/adresse	Tel: 78 47 40 00
Poastaboksa/postboks 3	Org.nr: 974 760 347
9735 Kárášjohka/Karasjok	samediggi@samediggi.no
Áššemeannudeadji	Lájlá Helene Eira
saksbehandler	
Tel:	+47 78 47 40 82

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep.
0030 OSLO
Norway

ÁŠŠI/SAK
18/5968 - 11

MIN ČUJ./VÅR REF.
21/19509

DIN ČUJ./DERES REF.
21/76

BEAIVI/DATO
14.06.2021

Høring - rapport fra arbeidsgruppe som har utarbeidet kriterier og indikatorer for bærekraftsmålene i reindriftspolitikken

Viser til høring om kriterier til bærekraftsmål i reindriftspolitikken datert 1.2.2021. Sametinget sender her sin høringsuttalelse og ber om konsultasjoner i saken.

Høringsuttalelsen inneholder en generell del, hvor Sametinget fremmer prinsipielle standpunkter, og en del hvor Sametinget kommenterer rapportens innhold. Uttalelsen følger rapporten kronologisk.

Sametingets generelle merknader

Utvalget kommer med mange gode kriterier og indikatorer for bærekraftsmålene i reindriften. Sametinget kommer ikke i høringsuttalelsen til å prioritere mellom kriteriene og indikatorene, eventuelle endringer eller prioriteringer av disse må skje gjennom konsultasjoner med Sametinget.

Utvalget har begrenset seg til å lage indikatorer av eksisterende datagrunnlag. Eksisterende datagrunnlag er i stor grad basert på de årlige rapportene fra økonomisk utvalg, informasjon innhentet gjennom reindriftsmeldingene og annet informasjon landbruksdirektoratet og statsforvalteren innehar. Det finnes ikke nok utredninger og datagrunnlag for å måle kulturell bærekraft eller beiteressursene. At det mangler datagrunnlag for å måle et av bærekraftsmålene er ikke god nok grunn til å ikke lage gode målbare indikatorer. Sametinget foreslår at det utarbeides årlige rapporter som om kulturell bærekraft og årlige rapporter som måler beiteressursene til reindriften. Bærekraftig reindrift oppnås når alle de tre målsetningene er oppfylt. Dersom en faktor prioriteres foran den andre, vil ikke reindriften være bærekraftig. Kulturell bærekraft er sentral i folkeretten.

Sametinget mener utgangspunktet for arbeidet burde være en helhetlig modell for å fange opp alle aspektene ved bærekraftig reindrift, og viser til modell for bærekraftig reindrift utarbeidet av Sara, Eira og Benjaminsen i «Samisk reindrift, norske myter» (2016, s. 37).

Sametingets merknader til rapportens innhold

4.1.2 Kriterium: Reindriftens driftsform opprettholdes med naturlig flytting og bruk av årstidsbeitene.

Sametinget mener dette er et avgjørende kriterium i styrkingen og opprettholdelsen av samisk reindrift, og er fornøyd med at kriteriet er tydelig formulert.

Forslag til indikator: Omfanget av inngrep og forstyrrelser

Det finnes flere grunner til at reindriftens driftsform endres, men hovedgrunner er arealinngrep og forstyrrelser i beiteområdene. Det mangler en sentral indikator under dette kriteriet. Sametinget foreslår en ny indikator.

4.2.2 Kriterium: Reindriften opprettholdes som en familiebasert næring

Sametinget mener det er bra at denne indikatoren er lagt under de indikatorene som er gjeldende for alle bærekraftsmålene.

Forslag til indikator: Omfanget av arbeidet siidaandelsmedlemmer utfører.

Sametinget er bekymret at de foreslåtte indikatorene ikke gir et riktig bilde av realiteten, da indikatorene ikke fanger opp arbeidet og ansvaret familiemedlemmer ofte har. Dette gjelder både barn, unge og også kvinner. Arbeidet kan være blant annet å vedlikehold av utstyr og klær, matbearbeiding, gjeting, reparering av gjerdet og frakting av materiell, bensin og dyr. Sametinget foreslår en ny indikator, hvor man også gjør jevnlig arbeidslivsundersøkelser for å måle kriteriet.

Forslag til indikator: Antall søkte og innvilgede lærlingplasser i reindrift.

Rekrutteringen til reindrifta bør måles. Sametinget foreslår en nytt indikator hvor andelen søkte lærlingplasser og innvilgede lærlingplasser måles.

4.3.1 Kriterium: Dyrevelferden er god

Sametinget mener dette er et veldig viktig kriterium. Dyrevelferd er også noe som er lovfestet, og valg av indikatorer er derfor særdeles viktig under dette kriteriet. Om indikatorene danner et uriktig bilde av dyrevelferden, kan reineiere risikere å sanksjoneres og miste retten til å drive med reindrift.

Rein er halvtamme dyr, dette betyr at dyrevelferden avhenger også av vær og klima, samt andre forhold i naturen. Et eksempel er beitekriser. Beitekriser er noe næringen opplever fra tid til annen. Reineiere og siidaer kan iverksette tiltak som foring, endring av beitebruk og frakting av dyr til sommerbeiteområdet, men å avverge en beitekrise fullstendig vil i de fleste områder ikke være mulig. Det vil alltid være dyr som ikke spiser tilleggs fôr, eller som kommer seg bort fra hovedflokk.

4.3.1.1 Indikator: Kalveandel av totalt slakt

Denne indikatoren kan slå ut feil. Om en reiner eller siida velger å ikke selge kalv til slakt, trenger ikke det å bety at dyrevelferden er dårlig. Selv om kalveslakt er prioritert i reindriftspolitikken, er det mange som velger å ikke selge kalv. Grunnene kan være mange, som etiske, reiner som er i etableringsfasen og så videre. Noen i reindriften vil også mene det motsatte, at å selge reinkalver ikke er god dyrevelferd.

4.3.1.2 Indikator: Slaktevekt for kalv

Sametinget foreslår å ta med slaktevekt for alle slaktedyr. Slaktevekt for alle slaktedyr vil gi mer presise tall for beiteressursene. Under denne indikatoren er det viktig å ta med variabler om når og hvor slaktingen skjer. Om rein slaktes på sommerbeite vil de, med unntak av dyr i brunst, være tynge enn om de slaktes på høst- eller vinterbeite.

Forslag til indikator: Andel tilfeller av inngrep eller forstyrrelser av beitero.

Beitero er en viktig faktor for god dyrevelferd hos rein, da forstyrrelser kan påføre stress, simler kan miste/forlate kalvene og rein ikke får fred til å beite. Elementer som forstyrrer beiteroen kan være inngrep, aktiviteter i beiteområdene eller rovdyr.

4.5.1 Kriterium: Et velfungerende internt selvstyre

Sametinget er enige i at et velfungerende selvstyre er viktig. Om selvstyret ikke fungerer kan det være flere avgjørende faktorer som påvirker dette. Det er kjent at næringen ønsker en helhetlig gjennomgang av dagens reindriftslov. Dette er en indikasjon på at næringen mener at hele forvaltningen og lovverket ikke fungerer for reindriften. Om internt selvstyre fungerer, må de ytre rammene og forutsetningene, som avklaring av beiterettigheter og lovverket være på plass.

Å legge fokuset kun på det interne selvstyret vil være et ensidig spor. Dette kan også fordele «skyld» til næringen, uten at man tar hensyn til de ytre rammene som påvirker og regulerer selvstyret. Sametinget ønsker å diskutere dette kriteriet og indikatorene i konsultasjoner..

5.1.1 Kriterium: Reindriften har tilgang på beiteressurser av god kvalitet

5.1.1.1 Indikator: Lavbeitene i Finnmark

Sametinget mener det må gjøres en helhetlig overvåking av beitene i hele reindriftsområdet. Dette får å få et helhetlig bilde av beiteforholdene. Det må også komme frem hvor beitene ikke lenger er tilgjengelige, for eksempel på grunn av arealinngrep. Tradisjonell kunnskap må ligges til grunn for slike målinger.

5.1.1.2 Indikator: Dyretetthet

Flokkstruktur og kvaliteten på beiter er to viktige faktorer som påvirker konkurransen om beitene og hvor mye beitene slites. Okserein bruker annerledes beiter enn simleflokken, og beiteområder ved kysten har en annerledes kvalitet en beiter høyere opp i terrenget. Dyretettheten vil gi et ensidig bilde av tilgangen på beiteressurser.

5.2.1 Kriterium: Reindriftens arealbruk er kjent, og arealressurser blir sikret

Sametinget er fornøyd med at sikring av arealressursene er et kriterium. Dette er en av de viktigste utfordringene for samisk reindrift og fortjener å stå som et kriterium alene.

Forslag til indikator: Kommunes dialog med reindrift i arealinngrepssaker, plansaker og enkeltvedtak.

Sametinget mener det er viktig å måle reindriftas medvirkning i planer og vedtak som berører reindriften. Sametinget foreslår dette som en egen indikator.

6 Kriterier og indikatorer for økonomisk bærekraft

Sametinget mener det må legges fokus på at reindriftnæringen kan være en hovednæring, også i fremtiden.

7.1.1 Kriterium: Tradisjonell kunnskap inngår som en del av kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen

Sametinget mener det er behov for jevnlig utredninger om kulturell bærekraft. Sametinget viser også til det Sametings oppnevnte arbeidsgruppen som har fremmet forslag til organiseringen av tradisjonell kunnskap.

Forslag til indikator: Omfanget av bruken av samisk tradisjonell kunnskap i konsekvensutredninger.

Sametinget mener det er behov for å måle omfanget av hensynet til tradisjonell kunnskap i arealinngrepssaker, og foreslår et nytt kriterium hvor man jevnlig gjennomgår konsekvensutredninger gjort i reindriften.

7.3.1 Kriterium: Samisk språk er en viktig del av reindriftskulturen

Dette er et viktig kriterium som bør måles bedre. Sametinget ønsker å diskutere mulige indikatorer i konsultasjonene.

Forslag til nytt kriterium: Duodji er en viktig del av reindriftskulturen.

Samisk håndverk, duodji, er en sentral del av reindriftskulturen og omfatter alt fra å sy klær og utstyr, reparasjon og laging av bruksutstyr. Målinger av dette kan være omfanget av tidsbruken til duodji. Sametinget ber om å diskutere dette videre i konsultasjoner.

Forslag til nytt kriterium: God og trygg arbeidsmiljøet i reindriften.

Mye av kulturen omfatter måter å kommunisere på, siiddastallan driftsformen og andre aspekter som påvirker samarbeidet og arbeidsmiljøet. Fra undersøkelser i reindriften kjenner vi til at det er mye ytre press, konflikter og stress som kan påvirker arbeidsmiljøet. Sametinget mener det er viktig å måle arbeidsmiljøet i reindriften. Indikatorer kan diskuteres i konsultasjoner.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Anne-Marie Gaino
fágajodiheddji/fagleder - ealáhus/næring

Lájlá Helene Eira
seniorráđdeaddi/seniorrådgiver

*Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.*

Reivve vuostáiváldi / Hovedmottaker:

Landbruks- og
matdepartementet

Postboks 8007 Dep.

0030

OSLO